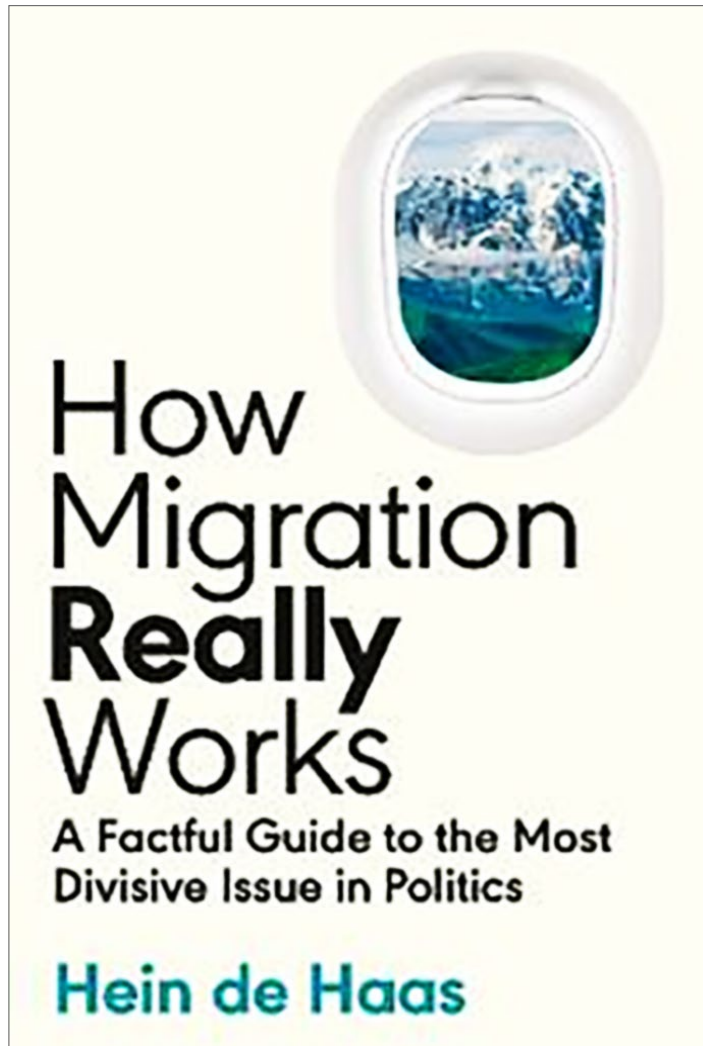

Hein De Haas (2023). How Migration Really Works: A Factful Guide to the Most Divisive Issue in Politics. Penguin Random House. 451 s.

Hein de Haas toimii sosiologian professorina Amsterdamin yliopistossa. Hän on kansainvälisesti arvostettu ja tuottelias muuttoliikkeiden tutkija. De Haasin teos käsittelee laajasti siirtolaisuutta, maahanmuuttoa ja kotoutumista monesta eri näkökulmasta. Teos on käännetty saksaksi, ranskaksi, espanjaksi, italiaksi, portugaliksi, kreikaksi ja koreaksi. De Haas kertoo olevansa tyytymätön aiheista käytävään keskusteluun ja haluaa

tuoda siihen lisää faktoja; hänen mukaansa maahanmuuttoa käsittelevissä keskusteluissa on enemmän kyse mielipiteistä ja toiveista, ei siitä mitä maahanmuutto on todellisuudessa ja mitkä tekijät vaikuttavat siihen. Kirja rakentuu 22 myytille, siis yleiselle, median välittämälle käsitykselle muuttoliikkeistä, kuten että maahanmuuttajien kotoutuminen on epäonnistunut, maailmaa kohtaa pakolaiskriisi, maahanmuutto syö

hyvinvointivaltion perustaa tai että maahanmuutto lisää rikollisuutta. Kunkin myytin kohdalla De Haas tarkastelee ensin sen sisältöä ja esittää sitten faktoja ja pohdintaa ilmiön syistä ja seurauksista. Kuhunkin tarkasteluun liittyy muutama kymmenen lähde; aiheiden tarkastelu on sinänsä varsin tiivistä. Esitteen seuraavassa kolme kirjassa esiteltyä myyttiä. Kirja muistuttaa näkökulmansa puolesta vuonna 2012 julkaistua Doug Saundersin kirjaa The Myth of the Muslim Tide: Do Immigrants Threaten the West? (Random House), joka myös kumoaa vallitsevia käsityksiä maahanmuutosta, kotoutumisesta ja identiteetistä.

Ensimmäinen esimerkkini on pakolaisuuden näkeminen usein tulvana, joka on hallitsematon ja jatkuvasti kasvava. De Haasin mukaan pakolaisten tai turvapaikkaa hakevien määrä on vuosien 1985 ja 2021 välillä vaihdellut maailmassa 9 ja 21 miljoonan ihmisen välillä ja vastaa 7–12 prosenttia kaikesta kansainvälisestä siirtolaisuudesta. Määrä ei ole jatkuvasti kasvava vaan vaihteleva heijastaen erilaisia konflikteja ja muita globaaleja taustatekijöitä. Lisäksi pakolaiset eivät ole suurissa määrin matkalla länsimaihin vaan suurin osa jää naapurimaihin, kuten syyrialaisia Turkkiin ja Libanoniin, afganistanilaisia Iraniin ja Pakistaniin ja venezuelalaisia Kolumbiaan, Peruun ja Chileen. Kaiken kaikkiaan pakkomuuttoja on oletettavasti ollut enemmän 1900-luvun alkupuolella kuin viime vuosikymmeninä. De Haas katsookin, että käsillä on pikemminkin poliittinen kuin pakolaisten määrästä johtuva kriisi, joka heijastaa puutteellista tahtoa ottaa vastaan pakolaisia tai jakaa vastuuta valtioiden kesken.

Toinen esimerkki liittyy näkemykseen kotoutumisen epäonnistumisesta, kuten tode-

taan nykyisin monella taholla. De Haasin mukaan se, mikä ensimmäiselle maahanmuuttajasukupolvelle on haasteellista, on vähemmän haasteellista toiselle ja kolmannelle polvelle. Tilastojen mukaan esimerkiksi kielitaito ja koulutustaso ovat yleensä seuraavilla polvilla korkeammat kuin ensimmäisellä maahanmuuttajapolvella. Lisäksi menestymistä ei selitä niinkään syntyperä tai kulttuuri vaan, kuten yleensäkin, vanhempien koulutus- ja tulotaso. De Haas toteaa kuitenkin, että merkittävänä kotoutumisen hidasteena toimivat syrjivät rakenteet ja käytännöt. Rasistiset asenteet vaihtelevat suuresti maittain, ja vaikuttaa siltä, että valtiot, joissa on vähän maahanmuuttajia (kuten esimerkiksi Bulgariassa ja Slovakiassa), rasistinen ajattelu on tavallisempaa kuin valtioissa, joissa maahanmuutolla on pitkät perinteet. Kaiken kaikkiaan De Haas katsoo, että kotoutuminen muodostuu prosesseista, jotka tapahtuvat paljolti riippumatta vallalla olevista kotoutumishajelmista. Ohjelmia enemmän maahanmuuttajat kaipaavat perusasioita (bread-and butter-issues), kuten pääsyä koulutukseen, työhön ja asumiseen. Niitäkin tärkeämpää on antaa toivoa tulevaisuudesta; kansalaisuus on parasta kotoutumisen edistämistä. Mitä nopeammin kansalaisuuden saavuttaa, sitä enemmän luottaa mahdollisuuksiin jäädä, ja sitä motivoituneempi henkilö on sijoittamaan parempaan tulevaisuuteen.

Kolmantena esimerkkinä on kansalaisten käsitys maahanmuutosta. De Haasin mukaan poliitikot väittävät, että kansalaiset eivät kannata maahanmuuttoa ja siksi rajoittavia päätöksiä on tehtävä. De Haas toteaa kuitenkin, että kaiken kaikkiaan monen eri tutkimuksen mukaan kansalaisten enemmistö

tukee maahanmuuttoa. Lisäksi kysymystä voidaan tarkastella yksityiskohtaisemmin pohtimalla miten kansalaisten mielipide muodostuu ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. On selvää, että esimerkiksi populististen puolueiden propaganda vaikuttaa mielipiteeseen. Mielipiteeseen voi myös hetkellisesti vaikuttaa kielteisesti suuri turvapaikanhakijoiden määrä, kunnes mielipide taas ajan kuluessa muuttuu myönteisemmäksi. Erityisesti työväenluokassa voidaan kokea huolta omista työpaikoista. De Haasin mukaan onkin tärkeää katsoa maahanmuuttoa myös talouden, työmarkkinoiden ja työntekijöiden oikeuksien kannalta.

Kirjaa voi suositella peruslukemisenä maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen alueilla, sillä se tarjoaa realistisen kuvan siirtolaisuudesta ja maahanmuutosta, herättää keskustelua sekä auttaa tarkastelemaan vallitsevia käsityksiä kriittisesti. Kuten Hein de Haas toteaa, siirtolaisuutta ja maahanmuuttoa koskevan keskustelun tulisi kytkeytyä myös muihin yhteiskunnallisiin keskusteluihin esimerkiksi talouspolitiikasta, työvoimapolitiikasta, yhdenvertaisuudesta, hyvinvoinnista, koulutuksesta sekä siitä, miten sairaita ja ikääntyneitä hoidetaan. Keskustelun tulisi mielellään myös koskea sitä, millaisessa yhteiskunnassa haluamme elää.

PEKKA KETTUNEN
VTT, dosentti, Erikoistutkija,
Siirtolaisuusinstituutti